

Geen

BMD

maar een

BD over  
M



*Collectie Stichting Loka*

[www.loka.org](http://www.loka.org)

Gedigitaliseerd 2015

# waarom een B M D ?

Energie staat in het middelpunt van de belangstelling. Kranten, radio en t.v. staan er bol van. Gas en olieprijsverhogingen worden vaak in één adem genoemd met het opraken van de energie. Of dat terecht is valt te betwijfelen: Enerzijds lijken de prijsverhogingen meer een politiek spel tussen de Opec landen en de grote oliemaatschappijen. Anderzijds zijn er nog gigantiese voorraden brandstof die niet bij het publiek bekend zijn. Het opraken is wel steeds als argument genoemd om de gevaarlijke kernenergie door te voeren.

Ruim voordat ministers op het idee kwamen een 'diskussie' over (kern-)energie te gaan organiseren was de milieubeweging bezig te praten over kernenergie, het energieverbruik en de besparingen daarop. Steeds meer mensen gingen zich in energiezaken verdiepen. Dat is logisch, want een maatschappij met een hoger energieverbruik betekent immers: méér productie, méér wegwerp, meer werkloosheid door automatisering, meer verkeersellende, atoomenergie en ga zo maar door. Daarom wordt het energiegebruik door groepen in de bevolking kritisch bekeken. Daarbij komt dan ook nog eens dat het klimaat kan gaan veranderen als er steeds meer verbrand wordt, en als zodoende de hoeveelheid CO<sub>2</sub> in de lucht komt.

## INHOUDSOPGAVE:

- blz.3 Waarom een BMD?
- blz.4 een inzetje over de giroblauw-  
aktie.
- blz.5 De geschiedenis van de BMD.
- blz.6 een inzetje over de aktuele  
situatie.
- blz.7 De opzetnota.
- blz.8 en 9 een verkleinde weergave  
van het BMD-affiche.
- blz.10 Kernenergie ter diskussie.
- blz.11 Maatschappelijke verandering  
in plaats van energiediskussie.
- blz.12 Alleen diskussieren om te ver-  
anderen.
- blz.16 Veranderen gaat niet vanzelf.  
Wat wil Strohalp.



Al tien jaar is er dus in een steeds bredere kring een discussie gaande over energie. Vooral de gevaarlijke kernenergie is het symbool geworden van een waanzinnig energiebeleid. Een meerderheid van de bevolking wil geen kernenergie; de antikerne-nergiebeweging is groeiend. De regering kan daar niet meer om heen en gaat zich daarom nu met de discussie bemoeien. Ze start de Brede Maatschappelijke Discussie over kernenergie. Maar wat is het doel daarvan? Moet deze officiële discussie de tegenstellingen gladstrijken, of de echte actieve betrokkenheid van velen smoren in een ambtelijke molen?

Wij moeten laten zien dat één of twee jaar discussiëren onder leiding van een jonkheer niet genoeg is. Wij moeten blijven aandringen op werkelijke veranderingen, want de situatie op energiegebied én in de hele maatschappij moet permanent ter discussie staan.



Naast de officiële BMD is er ook nog een BMD voor de gewone mensen: de giroblauw-actie. Door de stroomrekening met eigen bank of giropapieren te betalen maken nu al duizenden Nederlanders duidelijk dat ze geen atoomstroom willen. Doet u ook mee? Geef u dan even op bij uw plaatselijk energiecomité of gireer fl,- (of meer) naar 'Geen Kernenergie Nou, te Utrecht, rek.nr. 1551111 Schrijf erbij: Ik doe ook mee.

## GESCHIEDENIS

Door het energieke optreden van de bevolking, vindt in ons land al jarenlang een informele 'brede maatschappelijke discussie over (kern) energie' plaats. In de loop van de jaren '70 is het energieprobleem stof voor vele politieke en wetenschappelijke discussies geworden. Het gaat dan ook om een maatschappelijk probleem en niet om een louter technische of economische zaak. Wel spelen er onder de oppervlakte enorme financiële belangen een rol.

In 1974 besloot de toenmalige regering tot het bouwen van drie kerncentrales van elk 1000 Megawatt. Voor het bepalen van de bouwplaatsen werd de ASEV procedure (aanvullend struktuurschema elektriciteitsvoorziening) gestart.

Maar of er überhaupt wel kernenergie moest komen, stond niet ter discussie. Dit stuitte op veel verzet en er ontstond een patstelling. De bouw van de centrales werd door de regering uitgesteld.

In de zomer van 1977 komt de Raad van Kerken met het idee om een brede maatschappelijke discussie over (kern)energie (BMD) te gaan houden. De FNV en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten steunden dit voorstel. Over de opzet van de BMD vraagt de minister van Economische Zaken advies aan de Algemene Energie Raad (AER). In juni komt dat advies uit: de AER is niet tot overeenstemming kunnen komen en het advies kent dan ook een minderheidsstandpunt. Ook in juni 1978 brengen een aantal personen uit milieu- energie- en inspraakorganisaties en uit kerken en vakbeweging een nota uit: 'Meedanken meedoen'. Deze nota omvat een uitgewerkt procedurevoorstel m.b.t. de BMD. Daarnaast leverden vele milieu- en energiegroepen en andere maatschappelijke groeperingen een reactie op de AER-nota.

Pas een jaar later (augustus 1979) kwam de regering met de zogenaamde 'Opzetnota'. Hierin is erg weinig terug te vinden van de reacties op de AER-nota. De oorspronkelijke 'Brede Maatschappelijke Discussie over (kern) energie' werd versmald tot een 'Maatschappelijke discussie over de toepassing van kernenergie voor elektriciteitsopwekking'.





# Het laatste nieuws !!

## BMD actueel

Dit boekje over de BMD is eerder in affichevorm uitgegeven. Op de achterkant van het affiche staat deze tekst. Sinds jan '80 is er veel maar ook weinig veranderd. Het is steeds duidelijker dat de meerderheid van de bevolking niets voelt voor een 'stralende' atoom toekomst. Was de BMD ooit een mogelijkheid voor kernenergietegenstanders om de gevaren van kernenergie onder de aandacht te brengen, nu krijgt de BMD meer de functie om de sluiting van de kerncentrales zo lang mogelijk uit te stellen. Ook de regering probeert nu weer tijd te winnen door een studie te laten verrichten naar de kosten van sluiting van de kerncentrales. Ondertussen gaan de elektriciteitsmaatschappijen rustig door met hun plannen voor meer grote centrales. Om de grootschalige elektriciteitsopwekking, en daarmee hun monopoliepositie, veilig te stellen bouwen ze nu aan grote kolencentrales.

Dit alles roept vragen op: Waarover moet er nog gediskussieerd worden? Is het geen farce om door te gaan met de BMD? Is het geen vlag die de fatale lading moet dekken? Dit zijn niet zomaar kritische vragen. Het geld voor de BMD gaat steeds meer zitten in duur betaalde functionarissen, die centraal als heren onder elkaar een technische discussie houden en daarbij wat voorlichting naar het publiek op de koop toe. Daarmee komen de gewone mensen niet serieus aan bod. De vragen waar het eigenlijk om gaat krijgen geen kans. Wie met zijn of haar gezonde verstand zegt dat je volgende generaties niet mag opzadelen met de lasten van vandaag past niet in deze BMD.

## DE OPZETNOTA

Wanneer de BMD gaat verlopen volgens het voorstel van de regering, dan wordt het een discussie waarbij de deelne(e)m(st)ers niets te zeggen hebben over het onderwerp noch over de procedure.

### Kolen of Uraan

Het startpunt van de discussie zal de Tweede energienota van de regering zijn. Daarop kan kritiek komen maar die moet wel binnen het huidige sociaal economisch beleid passen. Hoezeer dit de discussie zal beperken blijkt al uit de voorgestelde inhoud van deze energienota. Naast een algemeen gedeelte, over het energieverbruik en de plaats van aardolie, aardgas en alternatieve energie in de energievoorziening, komen er twee aparte delen over kolen en over elektriciteitsopwekking. Er wordt vanuit gegaan dat we een tekort zullen houden en dat dat gedekt moet worden door kolen en uranium. Alleen de verhouding kolen/uranium staat nog ter discussie. Dat alternatieve energiebronnen, als er maar meer tijd en geld in geïnvesteerd wordt, een veel belangrijker plaats in het energiegebeuren kunnen innemen wordt bijvoorbeeld al van tafel geschoven. Laat staan dat de economische groei ter discussie mag staan. De regering wil tijdens de BMD proefboren in de Noordzee. Dit terwijl er een massaal protest is tegen proefboringen in Groningen en Drenthe. Waarschijnlijk denkt de regering dat het protest bij de proefboringen in de Noordzee niet zo groot zal zijn, omdat daar geen mensen wonen om in opstand te komen!

### Wijze mannen...

De regering benoemt een Stuurgroep van drie personen. Zij hoeven niet bijzonder deskundig te zijn t.a.v. (kern)energie. Een groep adviseurs zal hen bijstaan. Alle informatie, kritieken e.d. moet de stuurgroep op 'betrouwbaarheid en aannemelijkheid' toetsen. Slechts die drie mensen bepalen wat het volk ter ore mag komen. De hele procedure zal 2 jaar duren. In het eerste jaar zal de stuurgroep de reacties verzamelen op de energienota, deze toetsen en verwerken in een interimrapport. Het is duidelijk dat de adviseurs bij het 'toetsen' de belangrijkste rol vervullen en dat een heleboel informatie onder tafel zal verdwijnen. Ook kan bepaalde informatie dus onbekend blijven, omdat er geen geld is om het te verspreiden.

In het tweede jaar moet de stuurgroep een breedgerichte *voorlichting* verzorgen o.a. met behulp van een samenvatting van het interimrapport in openbare *diskussiebijeenkomsten*. Een dergelijke procedure is niet om te discussiëren, maar om te indoktrineren.

Daarna volgt een eindrapport. De regering neemt met het parlement vervolgens een beslissing. Hierbij kunnen de uitkomsten van de BMD gebruikt worden, maar dat hoeft vlg. de regering niet.





geén

**Brede**

**Maatschappelijke**

**Diskussie** over (kern)energie

maar een

**Brede**

**Diskussie** over de

**Maatschappij !**

aktie strohalm



## KERNENERGIE TER DISKUSSIE

Als kernenergie ter discussie staat, dan is het reëel om te eisen dat er geen nieuwe plannen gemaakt worden; dat er ondertussen geen uitbreidingen plaats vinden (b.v. de uitbreiding van de uraniumverrijkingsfabriek in Almelo of de uitbreiding van de opslagcapaciteit in Borssele); dat er geen nieuwe centrales bijkomen (dus: stopzetting van de bouw in Kalkar); dat er geen proefboringen voor de opslag van radioactief afval gedaan worden. De produktie van het afval staat immers ook ter discussie, daarom is zelfs het laten doordraaien van de bestaande centrales dubieus. Verder hoort toch ook alle informatie openbaar te zijn. Alle wetenschappelijke en industriële gegevens, rapporten en adviezen moeten openbaar zijn. Terecht is ook de eis tot intensief onderzoek naar alternatieve energiebronnen (d.w.z. direkt van de zon afhankelijke vormen van energieopwekking). Dit onderzoek heeft immers een achterstand op het onderzoek naar kernenergie van minstens twintig jaar en van miljarden aan kapitaal. Want als je in discussie over energie, de verschillende vormen van energieopwekking tegen elkaar moet afwegen, mag je toch verwachten dat die vormen gelijkwaardig onderzocht zijn.

**Verstandig met energie...**



**Welke energie?**

Steun Aktie Strohalm:

Strohalm kan uw financiële steun erg goed gebruiken, want we proberen zoveel mogelijk onafhankelijk ons krities geluid te laten horen. Wordt donateur (minimaal 20,- per/jaar, maar we houden u dan op de hoogte. Kleinere bedragen zijn even welkom, vermeldt dan 'gift', ipv 'donateur'. Gironr. 355925, Strohalm, Utrecht.



# maatschappelijke verandering

in plaats van energie –  
diskussie

Accepteert men de keuze kolen of kern-energie, of moeten er eerst fundamente-  
lere dingen aan de orde komen? Dat is de  
vraag die uit het voorgaande op ons af is  
gekomen. We vinden dat een goede maat-  
schappelijke discussie over energie zal  
beginnen met de vraag: WAAR WORDT AL  
DIE ENERGIE EIGENLIJK VOOR GE-  
BRUIKT ?

De sociaal-ekonomische doelstellingen van de  
regering kunnen dan geen uitgangspunt van  
de discussie zijn, maar zijn juist het onder-  
werp dat ter discussie staat. Daarbij komen we  
direkt al op het probleem dat iedereen voor  
zijn of haar brood afhankelijk is van de eko-  
nomie zoals die nu (verspillend en absurd) in  
elkaar zit. Zo zit dat heel geraffineerd in el-  
kaar: de hele maatschappij is ingesteld op, en  
ingericht volgens, dat waanzinnig hoge ener-  
gieverbruik. Zoals er gebouwd is, in buiten-  
wijken en groeikernen. Zoals er gewerkt  
wordt, wonen en rekreëren uit elkaar. De  
hoeveelheid spullen die ons opgedrongen  
wordt of waarmee we menen ons te moeten  
omringen. De wasdrogers omdat de lucht  
vuil en de flat klein is, de roltrappen, de kom-  
kommers in de winter, de reizen naar Spanje  
en Oostenrijk, de elektrische mixers, enz. We  
zijn eigenlijk mensen die de couveuze weer  
ingestopt zijn. Vraag je ons vervolgens of de  
temperatuur lager kan, dan zeggen we natuur-  
lijk nee!

Er wordt ook met andere argumenten gewerkt:  
Wilt u goede werkgelegenheid behouden? Dan  
moet het bedrijfsleven op volle toeren blij-  
ven draaien en heeft deze veel energie nodig!  
Wilt u de sociale voorzieningen handhaven  
op hun huidige niveau? dan moet het bedrijfs-  
leven enz. idem. Wilt u de derde wereldlanden  
blijven helpen? Dan moet enz. idem.

Deze argumenten kloppen niet. Juist die volle  
toeren van het bedrijfsleven, nu, veroorzaken  
werkloosheid (opvoering van produktie d.m.v.  
machines, energie en chemie). Vele sociale  
voorzieningen zijn juist daarom noodzakelijk  
(uitstoot van de niet-maximaal produktieven  
enz.). Het leeghalen van de 'derde wereld' zit  
op precies hetzelfde verkeerde spoor. Een an-  
dere ekonomische orde – verstandiger, so-  
berder, voor velen ook juist gerieflijker,  
met meer zelfvoorziening – zou deze proble-  
men beter aankunnen.

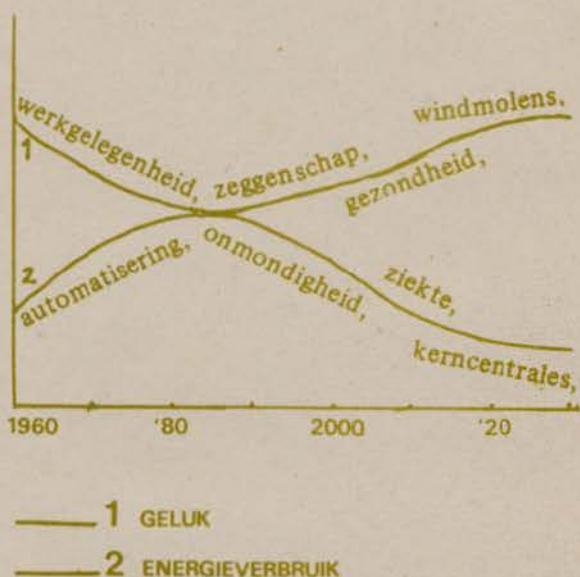
Er is nog een belangrijk punt. Al die spullen  
en die reisjes naar Spanje – zij zijn groten-  
deels kompensatie, niet alleen voor een kille



wij hebben niets te verliezen dan onze vergiftiging; wij hebben de wereld te winnen!

woonomgeving en voor afstompemd werk, maar ook en vooral voor: niets werkelijk te zeggen hebben en je machteloos voelen tegenover de grote jongens, de hoge heren, de multinationals, de banken, de staatsmacht. Compensatie voor het niet zelf vorm kunnen geven aan je leven. 'M'n auto laten staan? Alleen in ruil voor een fijner, completer leven!' Alweer een reden voor een geheel andere maatschappij, een *samenleving*.

We lopen ook het risico dat er tijdens de BMD een hevige oliekrisis ontstaat of gekreëerd wordt. Dan gaan de lichten (even) uit of de auto's moeten blijven staan, en dan zitten de voorstanders van een hoog energieverbruik gebakken! Bij zo'n crisis-situatie is er helemaal geen kans om rustig de zaak eens op de keper te beschouwen. De gevolgen van onzinnig wanbeleid dreigen zo nog meer wanbeleid op te roepen en als het nodig is dan hebben de olieconcerns, de overheid en de energiebedrijven, vanwege hun monopoliepositie alle mogelijkheid om de lichtjes (even) uit te laten gaan!



## ALLEEN DISKUSSIËREN OM TE VERANDEREN

Al met al geen goed klimaat voor een discussie over energie en maatschappij: Er is een langzaam proces nodig van discussiëren en bekijken hoe we de maatschappij anders en verstandiger gaan inrichten. Zij die denken het zo goed te weten en de dienst uitmaken, mogen aan de discussie mee doen, maar dan niet als arrogante en machtige chefs of wetenschappers, maar als nederig geworden mensen. Een langzaam proces van ons verder ontwikkelen (wat dit betreft zijn we immers een echt 'ontwikkelingsland'); de vervreemding tussen mensen verminderen en verder emanciperen langs de ingeslagen — maar nog lang niet vol-einigde — weg der democratie; dus ook en vooral het bewerkstelligen van een grotere gelijkwaardigheid tussen de mensen. Tegelijk de vervreemding tussen mens en natuur vermin-



deren: een proces van fundamentele milieu-opvoeding die de basis legt voor de opbouw van een milieuvriendelijke ('ekologisch inpasbare') economie.

Voor wat de energievoorziening betreft: 30 jaar geleden gebruikten we een derde van wat we nu gebruiken, de besparings- en isolatietechniek was nog lang niet zover ontwikkeld als hij nu is. Ook toen waren we al een zéér rijk land. We kunnen dus streven naar dat oude niveau en dat bereiken, maar dan op een ultramoderne manier. Een eerlijke en democratische manier ook. Op een termijn van pakweg twintig jaar moet dat toch haalbaar zijn. En het is hard nodig. Want waar we nu kapot aan gaan is eerder een teveel aan energie dan een te weinig. We zijn momenteel bezig de tak door te zagen waarop we zitten en de zagen draaien zo hard omdat er zoveel energie is! Het heeft daarom zelfs geen zin onze nationale slok-op – de huidige economie – draaiend te houden met een milieu-vriendelijkere zon- of windenergie. Ook energiebesparing alleen helpt niet. \*We moeten eerst van dat bodemloze vat af, die 'Weg-werp economie', die 'een-half-miljoen-arbeidslozen economie', die economie die problemen te lijf gaat met deeloplossingen of te wel met lapmiddelen die de ellende alleen maar vergroten. De economie waarin kapitaal belangrijker is dan arbeid. Die daarom ook nooit echt goed gebruik kan maken van die arbeid. Die economie die mensen vervreemdt, die de natuur plundert en de 'derde wereld' uitbuit.

We moeten economie-scenario's maken op basis van een hoeveelheid energie die verantwoord is tegenover milieu, derde wereld en het nageslacht. Dus niet langer energie-scenario's maken voor die nationale slok-op. We mogen de huidige korte-termijn economie niet langer onze lange-termijn behoeften (milieu, energievoorraden, leefbaarheid!) laten schaden. En als er minder koek te verdelen valt, dan moeten we eerlijker delen, dus niet via het prijsmechanisme.

Strohalm pleit dus voor een langzaam proces van maatschappij-verandering, zowel vanuit rechtvaardigheid als om te redden wat er nog te redden valt. Naar een verdiepte democratie en een ekologisch inpasbare economie. De milieu-mensen staan hierin niet alleen! In vele sectoren van de maatschappij groeit de roep om een geheel andere aanpak omdat overal de problemen niet meer op de traditionele wijze aangepakt kunnen worden: gezondheidszorg, onderwijs, voedselvoorziening, verkeer, justitie, e.d.

Een langzaam proces van ons verder ontwikkelen. Een langzaam proces ook van het afbreken van die industriële en financiële machten die nog altijd de vruchten van de arbeid van de bevolking, na het afstaan van wat partjes, opstrijken. (Arbeid moet weer belangrijker zijn dan kapitaal). En het afbreken van de macht van overheden die nog altijd veel te veel aan de leiband van die machten en hun

korte-termijn economische drogredenen lopen. Deze overheden zijn nog te machtig en te arrogant om als gelijkwaardig mee te gaan diskussiëren. Immers: we kunnen er nog niet eens zeker van zijn dat ze de resultaten van de discussie serieus zullen nemen.

Daarom: de discussie moet in handen zijn van de bevolking; de resultaten en de uitwerking ervan ook. Helaas wordt daar in geen van de nota's rekening mee gehouden. Daarom vinden wij alleen een *Brede Discussie* over de *Maatschappij* onder de bevolking zelf zinnig. Een discussie, die bijdraagt aan de zo noodzakelijke en dringende verandering van onze maatschappij. Niet voor twee jaar maar continu.

Zodat we eindelijk onze verantwoordelijkheid kunnen waarmaken tegenover de schepping, onze medemensen en de natuur. En een leefbare en rechtvaardige wereld kunnen doorgeven aan ons nageslacht.



alternatieven hebben  
uiteraard geen zin als  
er aan de groei geen einde  
komt.



# veranderen gaat niet vanzelf

Dit affiche gaat over de brede maatschappelijke discussie, maar het gaat ons om meer. Alleen maar zeggen wat je wilt en waar het fout gaat, is niet genoeg. Er moeten aanknopingspunten gegeven worden waar en hoe we er concreet aan kunnen werken.

Om te beginnen moet de opwekking, de verdeling en het gebruik van energie veranderd en gedemokratiséerd worden. Dit houdt in dat de bureaucratische energiebedrijven hun monopoliepositie en besluitvorming ontnomen moeten worden. Decentralisatie met kleine eenheden en groeiend gebruik van zonne-energie (kollektoren en windmolens) is democratischer, voordeliger en beter voor het milieu. Er moet een betere opbouw van de tarieven komen (niet goedkoper naarmate je meer gebruikt). De winning van Nederlands aardgas is niet duurder dan tien jaar geleden. Prijsverhogingen zijn dan ook alleen gerechtvaardigd voorzover daar de energievoorziening voor de volgende generaties mee gewaarborgd wordt. Kernenergie kan daar zeker niet voor zorgen en het geld moet daar dus ook niet heen gaan. Kernenergie moet worden afgeschaft: de kerncentrales in Borssele en Dodewaard gesloten.

## Aktief worden

Al deze zaken kunt u inbrengen in de organisatie waar u lid van bent: vakbond, politieke partij, vrouwenorganisatie, kerk etc. U kunt eraan meewerken in kritische milieu- en energiegroepen in uw buurt.

We moeten de instanties die het energiebeleid meebepalen dwingen dit beleid om te buigen. Er zijn verschillende middelen waar we mee werken. Informatie verspreiden, bijeenkomsten organiseren, demonstreren. Ook kunnen we bijv. onze energierekening gaan betalen met blauwe girokaarten i.p.v. met de gebruikelijke acceptgirokaarten. Hun computersysteem wordt dan een volkomen chaos. Vervolgens kunnen onterechte gas/elektriciteits prijsverhogingen geweigerd worden. Denk ook aan de weigering van de Kalkar-heffing in de jaren '73-'75.

Kortom er zijn vele mogelijkheden om aan 't werk te gaan. Belangrijk is dat we ons niet laten ontmoedigen en steeds duidelijker tonen dat we met een grote meerderheid zijn die niet meer onder de voet te lopen is.

Aktie Strohalm probeert de milieu en energieproblemen onder de aandacht te brengen en daarbij te benadrukken hoe ze veroorzaakt worden en hoe ze opgelost kunnen worden.

Aktie Strohalm, Duinlaan 51, 42, Loka  
Utrecht, 030-314 214 (2x middags)  
postgiro 355925, [www.loka.org](http://www.loka.org)

Gedigitaliseerd 2015